

O Romech a sčítání: v čem se viceombudsman Křeček stále plete?

Zástupce veřejné ochránkyně Stanislav Křeček publikoval v poslední době již několikátý článek na téma Romů, vládou organizovaného sčítání příslušníků této menšiny i míry politické (ne)korektnosti se k romským záležitostem otevřeně vyjadřovat. Je zjevné, že Křečkovy texty popřávají sluchu jakéhosi nově se rodícího mainstreamovému přístupu - *říkejme o Romech naostro, co si o nich opravdu myslíme*, sám ale musím jeho vývody označit za historicky neoriginální a dokonale zakořeněné v generačním majoritním schematismu.

Pan Křeček na problematiku Romů nahlíží výhradně očima příslušníka majority, který nechce či není schopen pochopit rozdíl mezi individuální zkušeností s konkrétním jedincem či jedinci a obecnou zkušeností s celkem (komunitou, menšinou, etnikem, národností aj.), která je však velmi abstraktní, protože v reálu nemožná. Jinak řečeno, uchyluje se k extrémnímu zobecňování tam, kde dochází pouze k individuálnímu selhání. V textu z 22/6 (blog na aktualne.cz) pan Křeček píše: *"Lidé nesnáší ty, kteří se ostentativně vyhýbají práci ..., ty, kteří devastují byty a domy, ty, kteří v domech a bytech nerespektují ostatní obyvatele domů, chovají se hlučně a s odpadky zacházejí jinak, než je u nás obvyklé..."* A zároveň paradoxně sám dokládá, že takto vnímaví jsme jako majorita především u příslušníků romského etnika, kdežto třeba u Vietnamců už nikoli. Pan Křeček dokonce tvrdí, že jde *"o obecnou zkušenost občanů z dennodenního setkávání s realitou v řadě obcí ... a s tím nic nenaděláme."* Problém (a nejen Křečkův) už ale je v samotném náhledu majority na Romy jako takové. Zvykli jsme si zkrátka (a generačně tento vjem předáváme), že pokud Rom či skupina Romů nejsou v souladu s námi prosazovanými normami, významně zdůrazňujeme jejich menšinovou příslušnost a máme tendenci je odsuzovat jako celek - *to Romové dělají nepořádek, vyhýbají se práci a devastují byty, nikoli ten a ten konkrétní občan či rodina*. Zatímco "integrované" a úspěšné Romy za příslušníky menšiny vlastně ani nepovažujeme, snažíme se je de facto majorizovat, přivlastnit si je, snižovat (a dost možná záměrně) jejich romskou autenticitu, protože se nám z pohledu své konformity už nehodí do desetiletí zaběhnuté osnovy. Každý z nás - i pan Křeček - jistě dokáže spatra vyjmenovat řadu úspěšných lidí třeba z kumštu,

kteří se hlásí k romskému původu, ale které my sami na první dobrou vnímáme právě jen jako zpěváky, novináře, spisovatele, herce, výtvarníky aj. A jimž tak automatickým odepřením adjektiva *romský* upíráme i to, čím svou profesi nepochybně obohacují - originální tradicí, odlišným cítěním sociálním i kulturním, uměleckým talentem formovaným jinou perspektivou aj.

Pan Křeček vyvozuje, že v Česku už 28 let nefungují integrační proromské politiky. V tom s ním sice souhlasím, ale naše premisy jsou odlišné. Problém není v tom, že Romové se neumějí či nechtějí začlenit (jak zjevně míní pan Křeček), ale že v rámci našich proromských politik stavíme pomyslnou pyramidu zájmů na špici. Dosavadní přístup státu totiž považuje za základnu této pyramidy celé etnikum a od jeho globální podpory dále odvíjí podporu jednotlivým příslušníkům menšiny (tedy shora dolů), přičemž ale neumí a nedokáže garantovat pomoc každému potřebnému jedinci. Sám preferuji pojetí opačné, budované na široké základně složené z jednotlivých individuí, z lidí odkázaných na nějakou míru sociální podpory (finanční i nefinanční). A od jejich vyzdvižení ze dna sociálního ohrožení či vyloučení pak odvozují i obecné posílení kultury etnika jako takového (tedy zdola nahoru). Moje pojetí - praktikované od roku 2015 i v Liberci - tedy primárně nereflektuje původ a příslušnost jedince, ale výhradně jeho potřeby, zároveň je však komplementární v tom, že sekundárně napomáhá i sebeuvědomění menšiny jako celku. Jen spokojený a hrdý jedinec totiž může vytvářet spokojenou a hrdou komunitu. To platí u menšin (všeho typu) i majority.

V případě sčítání Romů pak pan Křeček v jedné materii neustále spojuje dvě naprosto různé - ale mám za to - i snadno odlišitelné věci. Opakovaně i mě mentoruje, že sčítání Romů nám ukládá EU, takže státní orgány (vláda) je tedy musí provádět. Jeho omyl ale tkví v tom, že se souběžně domnívá, že EU nám předepisuje i přesný postup (metodiky), jakým způsobem k výsledné kvazistatistice dojít. A právě vládou nastavená metodika (*označ za Roma toho, kdo tak podle tebe vypadá, nebo se individuálně či skupinově projevuje*), je tím, co naopak dlouhodobě kritizují já. Tedy že sčítání primárně provádějí příslušníci majority a že k tomu užívají výhradně subjektivních, přesněji řečeno nálepkových metod, které ať chceme nebo ne vždycky doprovází vyšší či nižší míra nebezpečného despektu k menšině. To není problém EU, ale výhradně náš vlastní. I Křečkův.

28/6/2017